

La figaflor

(ALDC, V, 1243. La figaflor)

L'enunciat designa certa varietat de figa que madura cap al juny en comptes de fer-ho cap al setembre.

Els mots més freqüents per a aquest fruit són *figaflor*, reducció de *figa de flor*, compost de *figa* (< llat. FICA, pl. neutre de FICUS 'figa') i *flor* (< llat. FLŌRE), que es refereix a la seva fructificació precoç com recorda la denominació *figa de la primera flor* 117, 119 (en oposició a *figa de la segona flor* 117), que a voltes s'ha simplificat en el nucli del sintagma, *flor* (var. *figa de fllor* 93, 106, 118, per palatalització del grup FL-, *figa de fior* 115, per vocalització de la palatal lateral). La mateixa motivació de 'precoçitat' es troba en el mot *bacora*, de l'ár. BĀKŪRA, de l'adj. BĀKŪR 'precoç' (DECat), o de l'ár. andalusí ALBĀKŪRA < cl. ALBĀKŪRAH 'fruit precoç; primícia' (Corriente); de fet *albacora* 189 es troba documentat al s. XVI (O. Pou) i en el nostre inventari apareix la var. metatètica *abalcora* 166, a més d'altres var. com *figa de bacorera* 169, amb addició del suf. *-era*, propi dels noms d'arbres, i *figa de bacor* 184 (eventualment homonimitzada en *figa de bacó*, on aquest mot, 'porc', té un altre origen).

Relacionat amb la doble fructificació es troba *brevia* 91, 188, pres del cast. *brevia*, var. d'un anterior *bebra*, der. de [FICUS] BIFER, on BIFER volia dir 'que dona fruit dues

vegades' (BI + FERRE 'donar fruit'); i amb l'època que fructifica, *figa de Sant Joan* 37, 85 i *santjoanera* 152. El color negre ha donat origen a *nereta* 32, dim. de *nerè* (< *neire* < NIGRU), un arcaisme que es troba en der. com *neral* 'cep de raïm negre', *neréi*, *nereny*, i en topònims com *Runer* (< *Riuner*) i l'ant. *Estan Ner* (s. XI).

Deu ser despectiu *tirabou* 145, figa que es dona als bous; i relatiu a la dimensió, *figot* 124, amb el suf. augmentatiu *-ot*, que també pot abrigar un matis desfavorable, i *esquellot* 132, per comparació amb una esquilla grossa (*esquilla* < gòtic *SKĪLLA) (DG₁, 1932: "fruit [...] més gros i més bast que la figa ordinària, que ve pel setembre"). Finalment, *figa ceiola* 38 podria ser un der. de *ceia* (< CĪLIA) per les arrugues que presenta.

Des del punt de vista areal, *figa de flor*, *figaflor* i *flor* ocupen la major part del territori, des de l'Horta de València cap al nord, incloses les Balears, mentre que l'arabisme *bacora* s'ha assentat al centre i migjorn del val. Són mots normatius *figa-flor* i *bacora*, des del DG₁, 1932; *figaflor*, des del DIEC₁, 1995 (a partir d'un pl. *figues flors* 157, 159, el DCVB introdueix la grafia *figa flor*).

